

dr hab. Zbigniew Kazimierz Mikołajczyk, prof. ucz.
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Widzieliśmy
6.11.2024

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Sylwii Osowskiej
pt. „Bezpieczeństwo danych osobowych w wybranych jednostkach
samorządu terytorialnego w Polsce”,
realizowanej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu
pod kierunkiem dr. hab. Arkadiusza Czwołka, prof. ucz.
Toruń 2024, ss. 240.**

Rozważania naukowe z obszaru nauk o bezpieczeństwie skupiają się na wielu przestrzeniach i wymagają kompleksowego podejścia zarówno do zakresu pojęciowego, systemowego jak i instytucjonalnego. Efekty prowadzonych badań ukazują nowe rodzaje bezpieczeństwa i nowe zagrożenia a w dalszej kolejności nowe potrzeby badawcze. W systemie bezpieczeństwa państwa zadania realizują władze państwowe, inspekcje, straże, służby policyjne, specjalne, oraz władze samorządowe. Te ostatnie wykonują szereg przedsięwzięć na rzecz bezpieczeństwa społeczności lokalnych, a także tworzą własne, wewnętrzne systemy bezpieczeństwa dla swoich jednostek.

Jednym z kluczowych problemów bezpieczeństwa jednostek samorządu terytorialnego jest zapewnienie bezpieczeństwa danych osobowych. Dlatego dobrze się stało, że Autorka podjęła się próby zbadania przedmiotowego obszaru w wybranych jednostkach samorządowych i uczyniła to tematem swojej rozprawy doktorskiej. Większość działań i usług jednostek samorządu terytorialnego związanych jest bezpośrednio z przetwarzaniem danych osobowych. Samorządy zbierają, przechowują i zarządzają danymi swoich mieszkańców w wielu rejestrach i zbiorach danych takich jak: baza rejestru ludności, baza podatkowa, baza świadczonych usług społecznych.

Ochrona takich wrażliwych informacji staje się priorytetowa dla zapewnienia mieszkańcom prawa do prywatności i ich bezpieczeństwa. Takie dane bardzo często stają się przedmiotem przestępstwa i są wykorzystywane do celów przestępczych przez wyspecjalizowane i zorganizowane grupy. Z tych też względów jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do tworzenia i użytkowania systemów ochrony danych osobowych obywateli. Przedmiotowe systemy wykorzystują technologie informatyczne i narzędzia zabezpieczające do ochrony danych osobowych. Odrębną ale równie ważną kwestią są działania edukacyjne, mające na celu budowanie świadomości społecznej potrzeby ochrony danych osobowych oraz zagrożeniach występujących w tym obszarze.

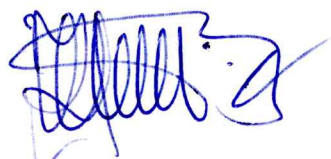
Mając na uwadze poruszone kwestie, dobrze się stało, że Autorka skierowała swoje zainteresowania badawcze na ten obszar i udokumentowała w formie dysertacji wyniki poczynionych analiz oraz wysnute na ich podstawie wnioski.

I. OPIS ROZPRAWY

Niniejsza dysertacja składa się z angielskojęzycznego streszczenia i wprowadzenia, pięciu rozdziałów (Autorka we wprowadzeniu podała liczbę sześciu rozdziałów – co należy poprawić, *vide*: s. 21), zakończenia, bibliografii, spisu wykresów i aneksów w postaci kwestionariusza ankiety i wykazu jednostek samorządu terytorialnego, w których przeprowadzono badania. Taka konstrukcja pracy daje możliwość zaprezentowania tematu głównego w sposób logiczny i uporządkowany.

Rozdział I. Bezpieczeństwo informacji a ochrona danych osobowych.

Dysertacja rozpoczyna się od określenia założeń metodologicznych we wprowadzeniu. Wskazała ona obszar badań, potrzebę ich przeprowadzenia i uzasadniła swoją decyzję. Nakreśliła cel i główny problem badawczy oraz problemy szczegółowe. Rozdział pierwszy stanowi element wprowadzenia w problematykę. Przedstawia charakterystykę środowiska i społeczeństwa informatycznego, rolę bezpieczeństwa danych osobowych, oraz umiejscowienie ochrony danych osobowych w naukach o bezpieczeństwie. Stanowi to też element uzasadnienia faktu, że dysertacja wpisuje się w obszar nauk społecznych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie. Prezentacja ochrony

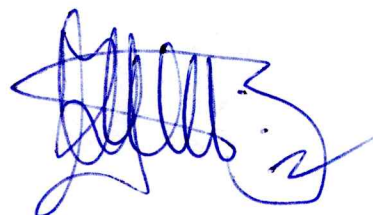
danych osobowych ukazuje jej interdyscyplinarny charakter. Autorka przedstawia różnorodne aspekty związane z bezpieczeństwem danych osobowych, takie jak techniczne środki zabezpieczeń, regulacje prawne RODO, oraz kwestie etyczne, społeczne i gospodarcze.

Rozdział II. Ochrona danych osobowych podstawy prawne i zasady.

W rozdziale drugim Autorka skupiła się na prawnych aspektach ochrony danych osobowych. Scharakteryzowała politykę ochrony danych osobowych w Polsce w oparciu o źródła prawa krajowego i unijnego. Odrębny element stanowi kwestia systemu kontroli instytucjonalnej i nadzoru nad ochroną danych osobowych. Został tu omówiony zakres odpowiedzialności, sankcje karne i administracyjne za naruszenia ochrony danych osobowych. Prezentacja porównawcza systemów ochrony danych osobowych obowiązujących w państwach Unii Europejskiej i poza jej granicami daje możliwość zrozumienia naszych rozwiązań na arenie międzynarodowej oraz oszacowania stopnia ochrony danych osobowych w Polsce. Taka prezentacja ukazuje rolę ochrony danych osobowych w systemie bezpieczeństwa państwa.

Rozdział III. Organizacja i struktura organów samorządu terytorialnego.

Tematykę trzeciej części niniejszej dysertacji stanowi charakterystyka jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Autorka zdefiniowała pojęcie samorządu terytorialnego a swoje rozważania poprzedziła rysem historycznym struktur samorządowych w Polsce. Pragnę w tym miejscu zwrócić uwagę na potrzebę wyraźnego odróżnienia pojęć organ a jednostka, które oczywiście nie są tożsame. W prezentacji struktury ukazano szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki. Za cenne należy uznać, że Autorka nie pominęła opisanych szczebli w części badawczej swojej pracy. Ukazując rolę samorządu terytorialnego w ochronie danych osobowych zaprezentowano obowiązki organów samorządu wynikające z RODO, zakres współpracy z innymi podmiotami i realizację praw osób, których dane dotyczą. Dobrze się stało, że zwrócono uwagę na jeden z kluczowych elementów zapewniających sprawne funkcjonowanie systemu ochrony jakim jest szkolenie i podnoszenie kompetencji personelu urzędów.

Rozdział IV. Ochrona danych osobowych w kontekście samorządowych usług

Zasadniczą treść rozdziału czwartego stanowi typologia rodzajów usług publicznych z podziałem na usługi: edukacyjne, zdrowotne, infrastrukturalne, środowiskowe, społeczne, kulturalne i bezpieczeństwa. Autorka opisała również proces przetwarzania danych osobowych w ramach świadczenia usług publicznych. Zaprezentowała wymagania techniczne i organizacyjne niezbędne przy organizacji systemu ochrony danych osobowych oraz zakres uprawnień osób, których dane te dotyczą. Opis zasad obowiązujących w trakcie przetwarzania danych osobowych to cenny element pracy.

Rozdział V. Analiza praktyk ochrony danych osobowych w wybranych jednostkach organizacyjnych samorządu terytorialnego. Wyniki badań.

W ostatnim rozdziale zaprezentowano analizę praktyk ochrony danych osobowych w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego. Autorka zidentyfikowała najczęściej występujące mankamenty systemu ochrony danych osobowych. Prezentuje ona weryfikację przypadków naruszeń danych osobowych oraz prezentację statystyk dotyczących zgłoszonych incydentów. Dane ilościowe dotyczące zgłoszeń o naruszeniach, umożliwiają ocenę skali problemu w strukturach samorządowych. W mojej ocenie należałoby wyniki tych badań i analizy przedstawić właściwym jednostkom samorządu terytorialnego. Szczegółowe, dalsze działania autorskie analizują konkretne przypadki naruszeń, wskazując na zaniedbania i nieprawidłowości w procedurach zabezpieczania danych, które prowadzą do sankcji administracyjnych. Element podsumowania stanowią rozważania nad konsekwencjami naruszeń prawa ochrony danych osobowych oraz analiza badań ankietowych.

II. OCENA DYSERTACJI

Niniejsza dysertacja przedstawia bardzo ciekawą i aktualną problematykę bezpieczeństwa. Ochrona danych osobowych to kluczowy element działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i działań związanych z utrzymaniem ciągłości działania podmiotów bezpieczeństwa, w szczególności takich jak jednostki samorządu terytorialnego. To one realizują zadania na rzecz społeczności

lokalnych związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego, zarządzania kryzysowego i obsługi ludności. Z tego względu kwestia ochrony danych osobowych oraz sprawności funkcjonowania systemu przetwarzania tych danych jest niezwykle istotna.

Autorka ukazała rolę struktur samorządowych na szczeblu gminy, powiatu i województwa w zapewnieniu bezpieczeństwa i ochrony danych osobowych. Zgromadzona w trakcie badań literatura oraz materiały źródłowe stanowią bardzo ważny i cenny, z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie, element pracy. Przeprowadzone analizy i wysnute wnioski autorskie stanowią ważny komponent naukowy a ponadto są wartościowe dla jednostek samorządu terytorialnego, w których prowadzone były badania. Mogą one być również wykorzystane przez inne jednostki samorządowe z uwagi na ukazane mankamenty i newralgiczne punkty funkcjonowania systemu ochrony danych osobowych.

Niniejsza praca uwypukla nowe obszary i potrzeby badawcze, pozostające w zainteresowaniu nauk o bezpieczeństwie ale również innych nauk społecznych. Bez wątpienia taki element może stanowić kwestia zagrożeń i oddziaływania na jednostkę incydentów związanych z nieuprawnionym udostępnieniem danych osobowych. Praca dostarcza również cennych danych w zakresie systemu ochrony prawnej danych osobowych w Polsce i Unii Europejskiej.

Autorka uzasadniła potrzebę przeprowadzenia badań i nakreśliła problemy badawcze. Proces badawczy został przeprowadzony prawidłowo i planowo. Obrane kierunki badawcze zostały poprzedzone poczynionymi wcześniej analizami stanu rozważań naukowych i stanu prawnego.

Rozprawa powstała w oparciu o 108 opracowań naukowych. Materiał źródłowy stanowią 22 akty prawne i 83 źródła internetowe. Za cenne należy uznać autorskie badania ankietowe oraz autorskie wnioski wysnute z poczynionych analiz.

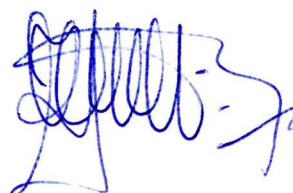

Zaprezentowane w dysertacji treści i wyniki badań wskazują na rozległość problematyki działań związanych z ochroną danych osobowych w jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce. W mojej ocenie poruszana problematyka jest niezwykle istotna dla innych podmiotów bezpieczeństwa państwa, zarówno w wymiarze wewnętrznym jak i zewnętrznym. Kolejnym obszarem jest nieuprawnione wykorzystanie danych osobowych i kwestia przygotowania merytorycznego oraz szkolenia personelu jednostek samorządu terytorialnego.

W mojej ocenie przyjęte przez Autorkę problemy naukowe oraz hipotezy badawcze zostały w sposób uporządkowany i właściwy rozwiązane, a także pozytywnie zweryfikowane. Posługuje się Ona dobrą polszczyzną, która ułatwia zrozumienie pojęć z zakresu tematycznego pracy. Należy stwierdzić, że opanowała Ona naukowy warsztat pisarski. Drobne mankamenty związane z formatowaniem tekstu głównego i tekstu przypisów (*vide*: s. 44, 53, 54, 56, 57, 90, 94, 95, 135, 204) nie wpływają na ocenę pracy. Sugerowałbym tylko, stosowanie elementu wprowadzenia w tematykę każdego z rozdziałów w postaci trzech, czterech zdań wstępu aby tytuły nie znajdowały się bezpośrednio pod tytułami.

Zaprezentowany w dysertacji proces wnioskowania jest prawidłowy a prezentacja wysnutych wniosków czytelna, zrozumiała i uporządkowana. W moim przekonaniu lektura dysertacji rodzi potrzebę sprecyzowania trzech obszarów:

1. Proszę określić czy istnieje element wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony danych osobowych przez państwowe podmioty bezpieczeństwa?
2. Które, w ocenie Autorki, mankamenty systemu ochrony danych osobowych są najgroźniejsze dla zapewnienia skuteczności i ciągłości działania administracji samorządowej?

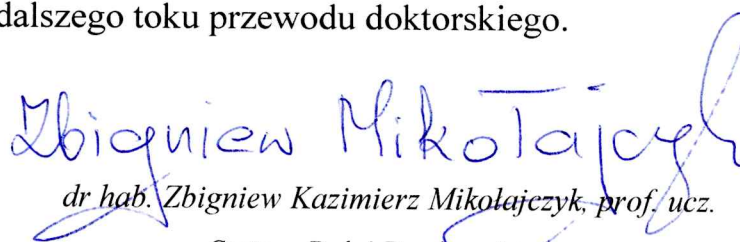

3. Na jakie elementy należy położyć największy nacisk w procesie szkolenia kadr samorządowych?

Uważam, że niniejsza dysertacja powinna zostać opublikowana gdyż stanowi ona wartościowy materiał dla jednostek administracji samorządowej, w szczególności w zakresie poczynionych badań, analiz i wysnutych wniosków.

W podsumowaniu stwierdzam, że praca stanowi oryginalne rozwiązanie twórcze problemu naukowego, została napisana starannie, z zachowaniem metody wykładu naukowego i zasługuje, aby była podstawą do starania się o stopień naukowy doktora. Szczęólnego podkreślenia wymaga fakt możliwości wykorzystania wyników badań w praktyce przez jednostki samorządu terytorialnego i inne podmioty bezpieczeństwa.

Z uwagi na powyższe stwierdzam, że recenzowana przeze mnie rozprawa doktorska Pani mgr Sylwii Osowskiej spełnia wymogi określone w art.187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668 z późn. zm.), oraz stawiam wniosek o jej przyjęcie i dopuszczenie Doktorantki do dalszego toku przewodu doktorskiego.

dr hab. Zbigniew Kazimierz Mikołajczyk, prof. ucz.

Centrum Badań Bezpieczeństwa

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

w Warszawie

Warszawa, 06.11.2024 r.